

Voetstappen in het verleden

2

Het geheim van Jettor

Voor

“Ik ben blij dat ik je vriend heb mogen zijn.
Ik zal bij de Goden een goed woordje voor
je doen.”

Jettor (deel 3, pp. 98)

Voorwoord

Tja, wie is een held?

Is dat iemand, die een ander uit een zeer moeilijke situatie redt?

Zou kunnen!

Is dat iemand, die voor een ander zorgt? Misschien omdat diegene ernstig ziek is.

Zou kunnen!

Misschien woont jouw held wel bij je in de straat. Misschien wel in hetzelfde huis.

Het zou kunnen!

Misschien heb je wel helemaal geen held!

Het zou kunnen!

Mijn vader was een held. Hij kon alles beter dan alle andere vaders!

Mijn moeder was een held. Geen andere moeder was zo lief!

Maar ook helden sterven!

Gewoon, omdat dat nu eenmaal gebeurt.

Ik vind Jettor geen held. Hij wil geen held zijn! Hij wil alleen maar gelukkig wezen en af en toe de wijde wereld intrekken. Jammer, ik vind hem stoer!

Ka-rèl is nog een beetje jong. Hij heeft nog niet genoeg meegemaakt. Hij leert nog elke dag.

Maar als hij zo door gaat, zou hij weleens uit kunnen groeien tot een held van vele mensen!

Gurt is zeker een held. Zijn daden zijn genoeg beschreven! Maar hij is naar het Rijk der doden. Hij leeft alleen nog in de verhalen.

Helaas is Baldo geen mens, hij zou de held uit het verhaal kunnen zijn. Maar dieren zijn geen mensen en kunnen daarom geen helden zijn.

Blijft over; Yolinde! Is zij dan de held van het verhaal?

Het zou zomaar kunnen!

In dit tweede boek over de belevenissen van Jettor, Ka-rèl, Yolinde en Baldo gaan onze helden op reis naar het geboortedorp van Gurt. Ze hebben de droevige taak om aan de bevolking daar te vertellen dat Gurts ziel niet meer onder de levenden is. Dat hun tocht zo gevaarlijk zou worden, had niemand van de reizigers ooit kunnen voorzien. Hadden ze het geweten, dan waren ze niet gegaan. De kans om heelhuids terug te keren in hun eigen dorp is vrijwel uitgesloten! Maar gelukkig is daar altijd nog!

En ik, de schrijver?

Ik heb geen helden meer op deze wereld. Misschien schrijf ik daarom wel over ze in dit boek.

Ik heb behoefte aan helden. Iemand waar ik tegen op kan kijken. Om zijn daden, om zijn persoonlijkheid.

Maar wacht eens. Het kan zo maar zijn, dat ik de held ben. Van jou? Van mijn dochter misschien? Van

Het zou zomaar kunnen!

Hoofdstukken

Voorwoord3
Vaar-wel!5
Met donderend geweld!17
Een ongelijke strijd29
Een reis in het verleden39
De strijd begint51
Gevangen genomen!63
Op de vlucht!76
De grote overtocht95
Het geheim van Jettor	103
De toekomst	127

Vaar-wel!

“Ik denk dat het zo langzamerhand tijd wordt om weer verder te trekken, anders komen we nooit in het dorp van Joban!”

De woorden van Jettor werden gevolgd door een langdurige stilte. Geen van de aanwezige personen in de boerderij reageerde. Zowel Yolinde, als Ka-rèl wist dat Jettor gelijk had. Samen met Maltier en diens vrouw Trel zaten ze om de vuurplaats. Ondanks dat het de warmste periode was, waren de avonden behoorlijk koel. Het vuur voelde daarom heerlijk behaaglijk aan, bovendien zorgden rook en vlammen er voor dat de hinderlijk stekende muggen wegbleven.

De kinderen van Maltier en Trel lagen in een hoek van de boerderij met Baldo te spelen. De wolfshond vond het heerlijk als het kleine grut over hem heen lag. Ze plukten aan zijn vacht, ze kroelden er met hun vingers doorheen en ze zwaaiden met zijn staart. De wolfshond vond alles goed! En als er een enkele keer te ruw met hem werd omgesprongen, dan hoefde hij alleen maar even een grom te laten horen. Voor de drie meisjes en voor Maltie was dat het teken om rustiger te doen. De jongen van vijf lentes was goed hersteld van alle doorstane ontberingen. Nog niet zo lang geleden had hij hulp gehaald voor zijn familie toen een schurk deze had verdoofd met één of ander giftig mengseltje. Maltie was in een kleine viskano, gemaakt van gevlochten wilgentenen en bekleed met een koeienhuid, de rivier op gevluucht. Ongelukkigerwijs sloeg het wankele kanoetje om, Maltie had zich nog net kunnen vastklemmen aan een toevallig voorbij drijvende boomstam. Zwemmen kon hij niet, vasthouden was het enige wat hem nog restte. De boomstam dreef in het midden van het water, gelukkig hoorden de scherpe oren van Baldo het geroep van de jongen boven het geraas van de rivier uit. De kano van Jettor, Yolinde en Ka-rèl was te water gelaten en de zoektocht begon. Al snel werd Maltie ontdekt. Omdat de zware boomstamkano niet tijdig genoeg bij de jongen kon komen, dook Yolinde het water in en arriveerde precies op tijd bij Maltie. Het jongetje was zo verzwakt dat hij de boomstam losliet, Yolinde kon hem nog net grijpen. Uiteindelijk wisten de reizigers Maltie op het droge te krijgen.

De volgende dag zijn ze zo snel als ze de kano maar vooruit konden krijgen, naar de boerderij van de ouders van Maltie gepeddeld. Alle daar aanwezige mensen lagen volkomen bewegingsloos op bed. Ze ademden nog wel, maar dat was zo ongeveer alles. De reizigers stonden voor een raadsel, tenslotte was het Baldo geweest die de oorzaak aanwees. De mensen hadden gegeten van een soep, waarin giftige soorten paddestoelen waren verwerkt. Bovendien, zo bleek later, had iemand er een verdovend mengseltje aan toegevoegd. Die iemand bleek Brutar te zijn geweest, de aartsvijand van Jettor. De roversbende, waarvan Brutar de aanvoerder was, werd ooit door toedoen van Jettor en Gurt gevangen genomen. Brutar wist als enige te ontsnappen. Bij de familie van Maltie dook hij weer op en kruiste hij het pad van Jettor opnieuw.

Uiteindelijk liep alles goed af. De familie van Maltie, maar ook die van zijn vriendje Engus, herstelden helemaal. Brutar verging het minder goed. Lange tijd zag het er naar uit dat de sterke bandiet zou winnen. In een gevecht had hij al drie mannen verslagen en stond hij op het punt om Jettor naar het rijk van de doden te sturen. Op dat moment vloog Baldo tegen de bandiet op. Samen vielen ze van een steile oeverwal in de rivier. Brutar bleek niet te kunnen zwemmen en verdronk.

Baldo had zijn poot verstuikt, Jettor had een wond aan zijn enkel en Ka-rèl had zware hoofdpijn overgehouden van een enorme klap op zijn hoofd.

Ook hun helpers, de eigenaren van de boerderijen, Maltier en Warda hadden verwondingen opgelopen. Een gehavend, maar blij groepje was teruggekeerd.

Het was voor Jettor en de zijnen onmogelijk om de tocht naar het dorp van Joban te vervolgen. Eerst moesten de wonden genezen, pas dan kon er aan voortzetting van de tocht gedacht worden. De meeste zorgen werden om Baldo gemaakt. De wolfshond reisde niet mee in de kano, hij volgde altijd langs de oever. Alleen wanneer hij gezond was kon de tocht voortgezet worden! Niemand van de reizigers dacht er aan om de wolfshond achter te laten. Hij was hun vriend en had hen het leven gered!

Uiteindelijk bleek het overbodig te zijn om zich zorgen te maken om Baldo. De hond had zo'n sterk gestel dat hij als eerste genezen was.

Ka-rèl's herstel duurde het langst. De klap op zijn hoofd was hard aangekomen. Hij had dagenlang op een bed in een hoek van de boerderij gelegen. Iedere keer als de deur openging deed het binnendringende licht pijn aan zijn ogen en begon de hoofdpijn weer op te spelen. Heimelijk had de jongeman van bijna zestien lenten er ook wel een beetje van genoten. Hij werd namelijk door iedereen in de watten gelegd en in het bijzonder door Yolinde. Hij hoefde maar een klap te geven of ze stond voor hem klaar. De dochter van Jettor deed voor iedereen haar best. Zelfs Baldo leek van haar verzorging te genieten. De grote wolfshond had helemaal niet de behoefte om de boerderij te verlaten. Naast het vuur en in de nabijheid van zijn vrienden voelde het dier zich het meest op zijn gemak. Elke dag kwamen de kinderen van Warda op bezoek en altijd namen ze iets voor Baldo mee. Meestal was het een kluif maar soms was het een restje van het eten van de vorige dag. De buik van Baldo groeide dan ook gestaag. Het werd tijd dat hij weer in beweging kwam!

De vier reizigers waren onderweg naar het dorp van Joban geweest. Ze hadden de droevige taak om daar aan de gemeenschap te vertellen dat de ziel van Gurt niet meer onder hen was. Hij had zijn plek gevonden bij al die anderen die al in het Rijk der doden waren. Gurt, hun grote vriend, had het leven gelaten bij een ongeluk. Hij was het dak van zijn boerderij aan het repareren geweest. Plotseling was hij uitgegleden en ervan afgevallen. Ka-rèl had tijdens de dodenwake beloofd om de lange reis naar het dorp van Joban te ondernemen.

Reizen was gevaarlijk. In de dichte bossen die het landschap bedekten, kon je gemakkelijk verdwalen. Je was helemaal op jezelf aangewezen, gebeurde er iets met je dan moest je jezelf maar redden. Het land was heel dunbevolkt, slechts dorpjes van een paar boerderijen bevonden zich her en der. Jettor, Yolinde en Ka-rèl hadden besloten om met een boomstamkano te reizen. Voor Jettor zou de tocht anders te zwaar zijn, hij begon al een oude man te worden.

"Ik denk dat het zo langzamerhand tijd wordt om weer verder te trekken, anders komen we nooit in het dorp van Joban!"

Ka-rèl herhaalde de woorden van Jettor in zijn gedachten.

"Het is waar", dacht hij. "We zijn allemaal opgeknapt, dus moeten we verder!"

Ka-rèl keek Jettor aan. Met een trieste blik in zijn ogen knikte hij instemmend naar hem. Ook Yolinde was het eens met haar vader.

Op slag veranderde de gezellige stemming. De sfeer werd bedrukt door het naderende afscheid. "Niet...weg..." Het jongste dochtertje van Maltier pakte Baldo om zijn nek. Tranen biggelden uit haar ogen, met alle macht klemde ze zich vast aan de wolfshond. Ook de andere meisjes begrepen dat ze binnenkort hun speelkameraadje kwijt raakten. Ze keken boos in de richting van hun vader.

"Oh, nu heb ik het gedaan zeker. Ik kan toch niet zomaar zo'n lief dier voor jullie vinden? Nergens vind je een tweede Baldo!"

"We beloven nog een dag te blijven, want we moeten onze spullen nog inpakken. Hebben jullie dan genoeg tijd om afscheid te nemen van Baldo?"

De meisjes knikten alle drie naar Yolinde, de tranen waren pijlsnel verdwenen en hun schaterlach kwam als bij toverslag terug.

Trel, de vrouw van Maltier stond op. Ze wenkte Yolinde haar te volgen. Naast het echtelijk bed stond een houten kistje. Het was ongeveer zo lang als twee handen achter elkaar. Als deksel fungeerde een stuk schors. De planken van het doosje waren met een stuk vuursteen ingekerfd. Allerlei strepen en andere lijntjes waren als decoratie ingesneden. Het waren dezelfde motieven als dat Trel ook op haar potten en schalen maakte. Om ze duidelijk uit te laten komen waren de planken ingesmeerd met een zwarte kleurstof. Hierdoor sprongen de niet gekleurde delen eruit. Trel pakte de deksel eraf en liet Yolinde de inhoud zien. De ogen van de jonge vrouw keken vol ongeloof naar beneden. In het kistje lagen de mooiste kammen die ze ooit had gezien!

Trel zag met genoeg dat Yolinde geïnteresseerd was.

“Ik maak ze zelf, als ik wat tijd heb dan probeer ik iedere keer weer een mooiere kam te maken. Dikwijls komt er een handelaar voorbij en dan ruil ik ze tegen iets wat wij kunnen gebruiken. Vooral als ze zo mooi wit blinken dan krijg ik veel andere spulletjes voor de kammetjes terug.”

In het bakje lagen alleen maar kunstwerkjes. Soms hadden de kammetjes rechthoekige randen, dan weer afgeronde of schuine uiteinden. Maar altijd waren ze spierwit en voorzien van de meest ingewikkelde versiering. Yolinde zag dat de vrouw met zeer veel precisie te werk was gegaan. De tanden van de kammen waren met behulp van een dunne vuurstenen afslag uitgesneden. De afstand tussen de tanden van de kam waren ongeveer gelijk. Juist dat was een hele prestatie!

“Hoe krijg je de kammen zo mooi wit?”, vroeg Yolinde bewonderend.

“Tja, dat is het geheim van mijn moeder en van haar moeder en van ...”.

Trel verduidelijkte Yolinde dat het een eeuwenoud familie recept was, maar aan Yolinde wilde ze het wel verklappen. Trel maakte de kammen uit bot, meestal een rib van een koe, of uit een deel van een gewei. Dit laatste materiaal was eigenlijk veel steviger, maar viel moeilijker te bewerken.

De rib van een koe liet ze eerst een paar dagen buiten liggen, vervolgens stopte ze deze in warm water. De laatste restjes bedorven vlees vielen er nu af. Het water mocht beslist niet koken want dan zou het bot alleen maar broos worden. Na een halve dag kon het bot uit het water. Met behulp van een vuurstenen mes, sneed Trel dan het bot op maat. Weer legde ze het voor een aantal dagen buiten. Het merg wat in het bot zit werd door de natuur er zelf eruit gehaald.

Voor de laatste keer legde Trel het bot in warm water. Ook het binnenste was nu gereinigd. Met een stuk konijnenvacht wreef ze het vervolgens op. Langzamerhand kwam de zo kenmerkende glanzende witte kleur tevoorschijn.

Het uitsnijden van de tanden en het versieren van het bot nam nog verschillende dagen in beslag, waarna Trel de kam met een tevreden gevoel in het bakje stopte en wachtte op de komst van de handelaar.

“Ik heb er een paar voor je uitgezocht. Vanaf vandaag beschouw ik je als mijn zuster! En ik geef liever aan mijn zusje dan dat ik ruil met een handelaar!”

Nadat ze deze ontroerende woorden had gesproken liep ze op Yolinde af en omhelsde haar stevig. Beide vrouwen snikten in elkaars armen.

De mannen bij het vuur kregen een brok in de keel door de aanblik van zoveel emotie. Ka-rèl moest een paar keer diep slikken. Hij was blij dat hij de stem van Maltier hoorde.

“Ka-rèl ik heb iets voor jou. Al denk ik dat iemand die een grote steur vangt, weinig aan deze vishaken heeft.”

Hij opende zijn handen, daarin lagen vier uit bot gesneden vishaken. “Als je nu denkt dat ik dergelijke kunstwerkjes maak, heb je het mis. Ook dit is het werk van Trel. Zij maakt ze en ik vang er vis mee!”

Ka-rèl zag twee kleine vishaken en twee grote. Het stukje bot liep recht naar beneden, maakte een ronde bocht en liep weer een klein eindje naar boven. Ka-rèl legde zijn vinger erop. “Wat is die punt scherp”, sprak hij bewonderend. “Maar waarom zit er een dwars stukje aan?”

“Ha,ha,ha, dat is een uitvinding van Trel. Als de vis eenmaal heeft aangebeten, dan kan hij niet meer loskomen. Het stukje zorgt ervoor dat de haak niet uit de bek schiet. Bovenin de haak heeft ze een gaatje geboord, daar kun je een lange lijn aan vastmaken. Voor jullie reis heb ik een prachtige manier uitgevonden waardoor je vis vangt terwijl je verder peddelt. Het enige wat je nodig hebt zijn de donsveren van een kip, een beetje vet en een vishaak.” Met groeiende verbazing luisterden Jettor en Ka-rèl naar het verhaal van Maltier.

“Ik smeer deze witte veertjes in met vet en laat ze een aantal dagen drogen. Het vet zorgt ervoor dat de veertjes het water afstoten. Ik bind ze vervolgens aan de haak.” Maltier pakte een paar veertjes en legde ze tegen de haak. Hij pakte een heel dun stukje draad.

“Het bestaat uit in elkaar gedraaide darm van een konijn. Ook hierin is Trel een specialist.” Met ervaren vingers bond hij het geheel vast.

Jettor en Ka-rèl keken de man vol ongeloof aan. Zou een vis hier aanbijten? Ze konden het bijna niet geloven. Maltier zag de twijfel van de mannen.

“Je maakt dit aas aan een lange lijn vast, vervolgens bind je de draad aan de kano. Door de tegenstroom gaat het aas draaien. Voor de roofvis lijkt het precies op een klein visje. Ze zullen deze buitenkans niet door laten zwemmen! Zonder dat je er veel moeite voor moet doen heb je het avondmaal al gevangen!”

Ka-rèl keek Maltier vol bewondering aan. Hij had geen reden om aan het verhaal van de ervaren visser te twijfelen, toch zou hij het graag eens willen zien werken.

Maltier overhandigde de vishaken, maar ook gaf hij er een leren zakje bij. Daarin zaten de veren, de draad van konijnendarm en het vet. De dikkere draad om mee te vissen had Maltier opgerold, ze was minstens tien meter lang.

Ka-rèl bedankte Maltier uitvoerig maar deze vond dat onnodig. Want zoals Maltier het uitdrukte: “Wij zijn de dankbaren!”

Die avond bleven ze nog lang op, het was alsof iedereen zo veel mogelijk van elkaars gezelschap wilde genieten.

Ka-rèl sliep voortreffelijk, hij merkte niet hoe Yolinde in haar bed lag te woelen. De dochter van Jettor was van het gezin van Maltie gaan houden. Alsof het haar eigen familie was. Het was de eerste keer dat Yolinde zo ver van huis verbleef en de eerste keer dat ze zolang bij een ander gezin onderdak had gevonden. Ze was verrast hoe snel ze hierin werd opgenomen. Ze voelde er zoveel liefde voor elkaar. Liefde die zij maar even gekend had, tot het moment dat haar moeder Fur-ka naar het Rijk der doden vertrok. Nu pas voelde zij wat ze, ondanks de goede zorgen van Jettor, altijd had moeten missen.

Pas tegen de ochtend viel Yolinde in slaap om een paar uur later alweer wakker te schrikken toen de meisjes op haar bed sprongen.

“Jij opstaan”, kirkte de oudste. Met z’n drieën durfden ze altijd heel veel, het duurde dan ook niet lang of Yolinde werd onder de peuters bedolven. Ondanks haar slaperig hoofd kon ze bij het zien van zoveel vrolijkheid, niet nors blijven kijken. “Oké, oké, ik kom al! Maar alleen als jullie een kommetje brandnetelthee voor me hebben.” Ze had allang gezien dat Trel bezig was een pot vol te zetten. Sinds de reizigers uit het dorp van de dappere Eftier bij Maltier en zijn familie onderdak hadden gevonden, dronken ze elke ochtend flink wat brandnetelthee. De thee was goed tegen stijve en stramme spieren. Ook tegen de reumatiek van Jettor was het een prima middel.

Nog voordat de thee klaar was, ging Ka-rèl naar buiten. De God van het licht begon wederom over de duisternis te zegevieren. Boven het water hing een deken van damp. Daaraan kon je zien dat het ’s nachts flink was afgekoeld, zo erg zelfs dat de temperatuur van het water hoger was dan dat van de buitenlucht. Hierdoor ontstond de damp boven het water. De eerste

zonnestralen probeerden aarzelend door te breken. Vandaag leek het wel alsof de vogels een vrije dag hadden genomen. Slechts af en toe was een weifelend gezang te horen. Ka-rèl snoof de frisse lucht diep in. Zijn longen zaten nog vol rook van het vuur in de boerderij. “Er gaat toch niets boven overnachten in de vrije natuur!”, dacht de jongeman. Bij het water aangekomen vulde hij de meegebrachte kruik met vers water. Hij zette haar neer en trok zijn kleren uit. Zo lang ze al op reis waren had hij de gewoonte om ’s morgens een bad te nemen. Het water deed hem verfrissen, hij kreeg er energie van. Langzaam aan de temperatuur wennend liep hij het water in. Eerbiedig week de damp opzij om Ka-rèl door te laten. Even later zwom de zoon van Jandar en Ansha met krachtige slagen in het rond. Weer bij de wal aangekomen pakte hij een handvol van het fijne zand wat zich op de scheiding van water en land bevond. Hij wreef dit door zijn lange donkerblonde haren. Ka-rèl vond dat zijn haar na een dergelijke behandeling er weer schoon uitzag. Sinds ze hier in de boerderij verbleven had hij regelmatig last van jeukende beestjes op zijn hoofd. Een behandeling met het zand was voldoende om dat irritante gevoel te laten verdwijnen. Voldaan stapte hij het water uit, droogde zich zo goed en kwaad als het ging met plukjes gras af en trok vervolgens nog half nat zijn kleren aan. Met de volle kruik in zijn armen liep hij terug naar de boerderij. Toen Ka-rèl de deur open deed kwam hem de geur van meelkoeken tegemoet. Verlangend snoof hij de weldaad voor zijn maag op. Bij het vuur zette hij de pot neer en liep naar Baldo. De grote wolfshond zag hem aankomen en stond ter begroeting op. Ka-rèl knielde voor hem neer en deed wat hij elke morgen deed. Hij pakte met zijn handen de kop van zijn kameraad vast en drukte ter begroeting zijn hoofd tegen de snuit van de wolfshond. Elke dag was de afloop ook hetzelfde. Uit de bek van Baldo kwam een enorme rode tong tevoorschijn. Het hele gezicht van Ka-rèl kreeg een natte kus. “Ik had niet eens hoeven gaan zwemmen, jij maakt me wel schoon!”, lachte Ka-rèl. Het leek wel of Baldo ook een boodschap had. De wolfshond deed een paar stappen terug en begon zijn vacht uit te schudden. “Hij zegt hetzelfde over jou”, brulde Maltier van het lachen. Het leek wel of ook Baldo stond te grijnzen. Na een stevig ontbijt van meelkoeken, liepen Maltier, Jettor en Ka-rèl naar buiten. De anderen besloten om nog even behaaglijk rond het vuur te blijven zitten. “Toen ik langs de boomstamkano kwam zag ik iets merkwaardigs”, sprak Ka-rèl tegen de beide anderen. “Ik herkende hem eerst helemaal niet, de kano is zo veranderd!” “Dat klopt.” sprak Maltier. “Dat hebben wij gedaan toen jij lui op je bed bleef liggen!”, vervolgde hij glimlachend. “Daar komt Warda aan, hij is onze specialist voor boomstamkano’s, hij zal het je uitleggen.” Na een uiterst vriendelijke begroeting begon Warda, de eigenaar van de andere boerderij, de veranderingen te verklaren. “Jullie kwamen in een boomstamkano waar het water tegen aanklotst. Je moet heel zwaar peddelen wil je de kano vooruit krijgen. We hebben de voorkant een beetje aangepakt. Zie je dat aan de onderkant er een heel stuk is weggehaald. Dat kon heel gemakkelijk, het diende nergens voor. Je hebt nu een punt aan je kano en hij zal veel beter door het water glijden. Ik ken de route naar het dorp van Joban, ik ben er zelfs al een keer geweest. De tocht die jullie nog te wachten staat is de gevaarlijkste van de hele reis. De rivier was tot nu toe heel rustig, maar de God van het water moet verderop wel erg boos zijn. Hij verandert de kalme rivier in een grote snelstromende watermassa. En als je daar niet goed op voorbereid bent, dan zal je boomstamkano omslaan en het Rijk der doden open gaan.” Nadat hij die woorden gesproken had, keek hij Ka-rèl indringend aan. De jongeman voelde dat het de serieuze Warda ernst was. “Aan beide kanten van de kano”, zo vervolgde Warda zijn uitleg: “Hebben we langs de hele lengte van de kano een plank vastgemaakt. Je ziet dat we dat met houten pluggen hebben gedaan. Dank zij Jettor hadden we het goede gereedschap. Daardoor konden we met een boog

en een vuurstenen boor een aantal gaten in de zijkant van de kano boren, dan sloegen we er pluggen in. In de plank werd op dezelfde wijze gaten gemaakt. Vervolgens werden de gaten van de plank op de pluggen geduwd. Door het water gaan de pluggen uitzetten en zit de plank muurvast. Aan de andere kant van de boomstamkano hebben we de plank op dezelfde wijze vastgezet. De planken drijven eigenlijk op het wateroppervlakte, omslaan is bijna onmogelijk. Zelfs Baldo heeft al een proeftochtje gemaakt. Hij ging heel rustig in de kano liggen en voelde zich direct op zijn gemak.”

Warda staakte zijn uitleg en duwde de half op het droge liggende boomstamkano het water in. “Stap maar in!” Dat liet Ka-rèl zich geen twee keer zeggen. Achter hem sprong Warda aan boord. “Dacht je dat de kano vanzelf tegen de stroom invoer? Hier is je peddel!”

Verbaasd keek Ka-rèl naar zijn nieuwe houten peddel. Door de aan de boomstamkano verbonden zijplanken kon er niet direct naast de kano gepeddeld worden, dus moesten ze de peddel over de planken steken. Daarom was zijn nieuwe peddel een stuk langer dan de vorige. Ka-rèl ging op zijn knieën zitten en stak de peddel in het water. Hij deed een enorme haal en leunde daarbij sterk naar links. Tot zijn verrassing sloeg de boomstamkano niet om. Er gebeurde eigenlijk niet veel bijzonders, de plank raakte het wateroppervlakte en drukte deze een beetje naar beneden om vervolgens weer terug te veren. Warda moest glimlachen om de poging van Ka-rèl.

“Het lukt je niet om mij in het water te krijgen!”

Ka-rèl keek Warda een beetje spottend aan. “Dat zullen we dan nog wel eens zien!”, schenen zijn ogen te zeggen. Ka-rèl pakte de beide zijkanten van de boomstamkano vast, beurtelings bewoog hij zijn lichaam ruw naar links en dan weer naar rechts. Het water rond de boomstamkano werd wilder, maar de kano bleef stabiel. Verbaasd keek Ka-rèl om.

“Geweldig!”, was alles wat hij wist uit te brengen.

“O ja, dan is er nog iets. Leg dat plankje eens over de randen van de kano. Ga er eens op zitten. Zo hoef je niet steeds op je knieën te liggen. Voor Jettor zal dit een prettiger manier van reizen zijn!”

“Niet alleen voor Jettor”, dacht Ka-rèl. Zijn bewondering voor de verbeteringen nam alleen maar toe. De reis zou nu een stuk comfortabeler verlopen. “Hieraan maak je straks je vislijn vast en wacht je maar af. De roofvissen bevinden zich meestal dicht bij de oever, omdat in het snelst stromende gedeelte van de rivier hun kans op succesvol jagen een stuk geringer is. Probeer langs dikke takken te varen, vaak houden ze zich daaronder schuil.”

Ka-rèl knikte alleen maar, hij was onder de indruk van alle nieuwe dingen die ze hier in korte tijd hadden geleerd. Pas toen ze weer aanlegden kwam ook zijn spraak terug. Jettor had het glimlachend aangezien, hij was tijdens zijn proefvaart net zo onder de indruk geweest. De laatste dagen was hij samen met Warda en Maltier bezig geweest twee nieuwe boomstamkano's te maken. De enige kano van het dorp was tijdens de barre zoektocht van Maltie verloren gegaan. Zonder kano zouden Maltier en Warda niet naar hun visgebied kunnen varen.

In een gedeelte van de rivier hadden Maltier en Warda takken op een rij in het water gestoken. Ze hadden deze zo dicht mogelijk tegen elkaar aangezet. Een tweede rij hadden ze op een huislengte afstand geplaatst. De beide takkenrijen liepen langzaam naar elkaar toe. De vis werd als het ware naar een kleine opening tussen de rijen geleid. Ze zwom in een soort langgerekte korf, de fuik, waar de vis gemakkelijk naar binnen kon. Door een ingewikkelde constructie kon ze niet meer naar buiten. Op deze manier hadden de families altijd genoeg te eten. Zelfs gedurende de winter werd voldoende vis te vangen! Warda en Maltier hadden de plaats voor hun dorp met zorg uitgekozen! Hun kinderen zouden niet te maken krijgen met hongersnood!

Het werk aan de nieuwe boomstamkano's vorderde voorspoedig. Uit de omgeving van het dorp hadden ze met behulp van de os van Warda, twee grote boomstammen naar de rand van

de rivier gesleept. Brutar had deze boomstammen nog meehelpen omkappen. De dode bandiet moest eens weten dat ze er nu kano's van gingen maken!

Dank zij de stenen bijlen van Jettor kon iedereen meehelpen. Ook de vrouwen hakten, wanneer ze tijd hadden, er stevig op los. Nu het tijdstip van vertrek voor de reizigers naderde, was in ieder geval één kano zover klaar dat er mee naar de fuiken gevaren kon worden. “Ka-rèl, loop je even met me mee?” De jongeman draaide zich om naar Warda en ging verbaasd achter hem aan.

Maltier keek vragend naar Jettor. De vader van Yolinde glimlachte slechts en draaide zich haastig om. Peinzend keek Maltier hem na. Wist Jettor meer dan hij wilde vertellen? De man haalde zijn schouders op en liep naar zijn boerderij terug.

“Ka-rèl, we willen je wat geven. Sardannela en ik hebben hierover lang nagedacht. Op dit moment heb je waarschijnlijk niets nodig. Daarom denken we aan je toekomst. Sardannela denkt dat Yolinde je erg graag mag. Toen je ziek was heeft zij je liefdevol verzorgd. Mijn vrouw voelt die dingen goed aan.

Ka-rèl bloosde van oor tot teen, zijn hele lichaam stond opeens in brand. Stel je voor dat Yolinde verliefd op hem was! Het idee was nooit in hem opgekomen. Zou het echt zo zijn? Ka-rèl voelde zich plotsklaps onzeker worden.

“Ik zie dat je het een aantrekkelijk idee vindt!”

In zijn hand hield Warda plotseling een klein wollen zakje. “Maak het maar open!”

Ka-rèl durfde de man niet aan te kijken. Met trillende handen nam hij het zakje aan.

Sardannela had een wollen draad door de opening geregen. Ze had deze stevig aangetrokken en er een strik ingelegd. Ka-rèl trok aan de draad en opende het zakje, voorzichtig kiepte hij de inhoud in zijn hand.

Met een blik vol ongeloof keek hij beurtelings naar Warda en naar zijn hand. Hij hield een kleine afbeelding van de Moedergodin vast!

De Godin zorgde voor al het leven, althans dat geloofden de mensen uit het dorp van de dappere Eftier. Ze werd meestal afgebeeld als een brede vrouw met hele grote borsten. Ze was het symbool voor de vruchtbaarheid van het land. Ze liet het graan rijpen en de baby's groeien. Door alle mensen in de wereld van Ka-rèl werd zij geëerd.

Ka-rèl zag dat de Godin gemaakt was van een voor hem onbekend geelbruin materiaal. “Dat heeft ooit een handelaar voor ons meegenomen”, verklaarde Warda. “Sardannela vond de kleur zo mooi. Wij woonden hier pas en hadden nog geen kinderen. Toen ik op een avond terug kwam van een dag hard werken had Sardannela er deze prachtige voorstelling van de Moedergodin uit gesneden. Ze heeft er een klein gaatje ingemaakt en droeg het vanaf die tijd tot ons eerste kind werd geboren. Na de geboorte van Engus heeft ze als dank aan de Moedergodin geofferd. Daarna heeft ze de ketting afgedaan.”

Ka-rèl knikte, er moest heel veel kracht in de afbeelding zitten!

Het geschenk van Warda en zijn vrouw was zeer waardevol en moest met grote zorg behandeld worden. De jongen was zich hier van bewust, de Moedergodin mocht immers niet boos worden!

“We willen dat jij het krijgt. Als je de moed gevonden hebt om Yolinde te vragen zich met jou te verbinden, dan moet je haar deze ketting omhangen. De Godin zal haar beschermen en jullie kinderen gezond laten opgroeien!”

Geëmotioneerd omhelsde Warda de jongeman. Hij zou nooit vergeten hoe de reizigers het leven van hem en zijn familie gered hadden. Een waardevol geschenk als dit was nog niet genoeg om zijn dankbaarheid uit te drukken. Hij draaide zich om en liep weg, Ka-rèl beduusd achterlatend.

Ka-rèl kon zijn ogen niet van het figuurtje afhouden. Sardannela had de Moedergodin fantastisch uitgesneden.

Ka-rèl liep terug naar de boomstamkano, hij moest het gesprek met Warda even op zich in laten werken. Hij stapte in de kano en ging op zijn plankje zitten. Stevig hield hij de ketting met de afbeelding van de Moedergodin in zijn vuist. Af en toe opende hij even zijn hand om er naar te kijken. “Als ik weer thuis ben, dan moet ik maar eens met vader praten”, dacht Ka-rèl. Hij voelde zich nog een beetje te jong om aan een verbintenis te denken. Hij wist dat zijn vader en moeder zich verbonden hadden toen ze ongeveer net zoveel lentes telden als Ka-rèl nu. Niemand had ze toen te jong gevonden. Een jaar later was Ka-rèl geboren. Tja, misschien was het inderdaad wel al tijd om aan een verbintenis te denken. Voor Ka-rèl stond vast dat het met Yolinde moest zijn, hij voelde zich tot haar aangetrokken. Ze was een paar lentes ouder en zeker al rijp voor een verbintenis.

“Wat ben je aan het doen?”, hoorde hij de stem van Yolinde achter zich. Ze had geen beroerder moment uit kunnen kiezen. Zonder zijn gezicht om te draaien antwoordde hij haar: “Niets, ik wil even alleen zijn om na te denken!”

Hij zei het op een dwingende, bitse toon.

Hij hoorde hoe Yolinde zich snel omdraaide en wegliep. Tegelijkertijd kreeg hij spijt van zijn uitval. Hoe kon hij nu zo dom zijn om juist Yolinde boos te maken! Ka-rèl voelde zich van streek, hij moest zich vandaag maar een beetje rustig houden. Hij zou snel zijn spullen bij elkaar pakken en dan de rest van de dag maar een beetje rondhangen. Zogenaamd omdat zijn hoofdpijn af en toe terugkwam.

Inmiddels waren de anderen al druk aan het pakken. Jettor had nieuwe stukken vuursteen ontdekt en wilde daar een paar van meenemen. Hij kon het niet laten om even de kwaliteit van het vuursteen te onderzoeken. Hij pakte een mooie ronde steen in zijn hand en begon daarmee op het brok vuursteen te slaan. Hij sloeg er dikke scherven af. Al gauw was hij zo verdiept in het werk dat hij vergat dat het slechts een probeersel moest zijn.

Yolinde sloeg haar vader glimlachend gade. Zo ging het nu altijd! Als Jettor eenmaal met vuursteen bewerking aan de gang was dan vergat hij de rest van de omgeving. Ze kende haar vader goed genoeg om te weten dat hij pas zou stoppen als de vorm van wat hij wilde maken duidelijk herkenbaar zou zijn. Door de kundige handen van Jettor leek het alsof steen bewerken gemakkelijk was en door iedereen kon worden beoefend. Niets was echter minder waar, het vergde juist ontzettend veel oefening en ervaring voordat je precies wist hoe en waar je moest slaan.

Yolinde had haar vader al zo vaak gadeslagen als hij bezig was om weer een prachtig gebruiksvoorwerp te maken, dat ze nu besloot verder te gaan met het inpakken van hun spullen.

Ze zag Ka-rèl op zich af komen lopen. Ze had aan zijn gezelschap even geen behoefte nadat hij haar zo brutaal had weggestuurd.

“Zo? Vervelend zeker, zo alleen?” Haar stem klonk spottend en haar ogen boorden zich voor een ogenblik in de zijne.

“Yolinde, ik ...”, verder kwam Ka-rèl niet. Ze gunde hem geen blik meer waardig en verdween in de boerderij. Ka-rèl bleef onthutst achter. Straks zou het wel weer goed komen dacht de jongeman, hij moest haar nu maar even met rust laten.

Binnen in de boerderij bereidde Trel het eten voor. Het rook er al fantastisch. Vandaag had ze diverse soorten vis op het menu staan. Van koeienmelk had ze een soort zure room gemaakt waar heerlijke bramen doorheen gingen. Natuurlijk ontbraken de meelkoeken ook niet, hierover mochten de meisjes zalige, zoete honing smeren.

“Ik heb voor onderweg wat meel in die pot gedaan.” Over de opening had ze een stuk vel van een otter vastgebonden. “Dan kan er tenminste geen water bijkomen.”

Trel was een echte moederfiguur voor Yolinde, ze zag gelijk dat er iets met de jonge vrouw aan de hand was. “Vertel het me maar, deed hij onaardig?”

Yolinde was totaal verrast, ze had niet verwacht dat het zo duidelijk zichtbaar was.

“Ja ...”, zei ze zacht: “Hij wilde alleen zijn”. Trel keek haar glimlachend aan. “Waarschijnlijk bedoelde hij het helemaal niet onvriendelijk, ik denk dat hij nu al spijt heeft.”

Yolinde knikte, ze wist het wel zeker. “Straks gaan we eten, en dan ga je gewoon naast hem zitten en praten jullie gezellig. Dan weet Ka-rèl dat er niets aan de hand is. Help me maar met het eten, dat lijkt me nu even belangrijker.”

Een tijdje later was het eten klaar. Precies op dat moment kwam Sardannela binnen. In haar armen had ze een paar schalen met eten, achter haar aan kwamen Engus en Maltie. Ook de beide jongens hadden eten uit de boerderij van Warda meegenomen. De families hadden besloten om gezamenlijk te gaan eten. Blijkbaar had het eten een spoor van heerlijke geurtjes achtergelaten, want één voor één kwamen de anderen glimlachend binnen. “Ik geloof dat ik hier ga zitten!, sprak Maltier: “Lekker dicht bij de vis”.

“Als je er maar vanaf blijft!”, sprak Trel, terwijl ze haar houten roerlepel dreigend omhoog hield. “Er is hier niemand die meer krijgt dan de ander, bovendien is het niet goed voor die dikke buik van je!”

Glimlachend keek Yolinde naar Trel. Zo moest ze dus af en toe met de mannen omgaan. “Wil die eenzame man met ons eten, of komt hij alleen een bordje voedsel halen om het buiten leeg te eten?” Ze glimlachte betoverend naar Ka-rèl. De jongen begreep dat ze niet meer boos op hem was en hem juist plaagde.

“Ik had gehoopt een mooie vrouw te vinden die naast me wil zitten eten!”

“Ikke, ikke!!”

Uit het niets schoten drie kleine meisjes tevoorschijn. Voor dat Ka-rèl ook maar iets kon zeggen, zaten ze al bij hem op schoot of hingen over zijn benen.

De volwassenen lagen krom van het lachen. Het was dan ook zo’n vermakelijk gezicht. De beteuterd kijkende jongeman en de drie giechelende meiden.

De knipoog die Yolinde hem gaf maakte alle goed. Hij kreeg het er warm van. Toen ze ook nog met een bord eten aan kwam liep het zweet hem over de rug. “Kom meiden, dan mogen jullie honing op je meelkoek doen!” Sneller dan de wind lieten de zusjes Ka-rèl alleen. “Nu komt er toch nog een knappe vrouw naast je zitten”, sprak Yolinde plagend. Ka-rèl was de laatste die het zou ontkennen.

Maltier stond op. De lachende trekken op zijn gezicht hadden plaats gemaakt voor een ernstige uitdrukking. Door het knetteren van het vuur en het spelen van het licht op de wand, kreeg het geheel iets heel mysterieus.

“God van de reizigers, ik heb u wat te zeggen!”

Het viel Ka-rèl op dat de man dezelfde woorden sprak die ook hij en zijn volk gebruikten.

“Wij zijn eenvoudige hardwerkende mensen, die graag reizigers voeden of onderdak geven als ze bij ons langskomen. Dank zij Jettor, Yolinde, Ka-rèl en Baldo kunnen wij dat blijven doen. Zij hebben ons leven gered. Wij zijn u dankbaar dat u ze naar ons hebt gebracht. Zonder hen zouden wij vanavond u geen offer kunnen brengen. Ik, Maltier zoon van Maltier en Malta, vraag u namens ons allemaal hen te begeleiden op hun gevaarlijke reis naar het dorp van Joban en op de terugreis naar huis. Wij zullen u er dankbaar voor zijn!”

Maltier gaf zijn zoontje Maltie een teken. De jongen ging met een lege schaal van bord naar bord. Zorgvuldig vermeed hij eten aan de reizigers te vragen. De anderen gaven hun lekkerste stukken vlees. Maltier nam het bord met het overheerlijke voedsel over en liep naar buiten. De anderen volgden hem op de voet. Langzaam en zeer waardig liep het gezelschap naar de rivier. Aan de oever gaf hij het bord weer aan Maltie. Vader Maltier spreidde zijn armen, draaide de handpalmen omhoog en keek naar de sterren.

“God van de reizigers aanvaardt dit offer!”

Hij pakte een groot stuk van het bord en gooide het met een boog in de rivier. Toen knikte hij tegen Maltie en de jongen wierp de rest van het eten in het water. Maltier zocht weer contact met de Goden.

“God van de reizigers, wij zijn u dankbaar!”

Nadat hij deze plechtige woorden gesproken had liep het gezelschap terug naar de boerderij en begon aan de maaltijd.

Iedereen was zich bewust dat het de laatste gezamenlijke maaltijd voor lange tijd zou zijn. De stemming was ondanks het voortreffelijke eten een beetje bedrukt. Zelfs de altijd vrolijke kinderen waren minder luidruchtig. Ze lagen zoals gewoonlijk bij Baldo. De hond werd deze avond extra verwend. De meisjes aten nauwelijks van hun bordjes, veel eten werd stiekem stukje voor stukje op het houten bord van Baldo gelegd. Toen hun zwartbruine vriend niet meer lustte, stond hij moeizaam op. Het leek wel of zijn poten zijn eigen gewicht niet meer konden dragen. “Het wordt tijd dat jullie vertrekken. Kijk toch eens hoe dat arme beest loopt. Zijn buik raakt bijna de vloer!”, zei Warda lachend.

Baldo keek naar de deur, voordat hij ook maar er tegenaan kon drukken deed een van de meiden deze al open. Wat werd Baldo verwend! De hond sjokte naar buiten om even een wandelingetje door de donkere nacht te maken. Hij had behoefte aan frisse lucht en aan beweging!

De mensen in de boerderij sliepen al toen hij van zijn nachtelijke tocht terugkwam. Ka-rèl werd wakker van het geluid van de opengaande deur. Hij voelde hoe een harige vacht langs hem heen liep en vlakbij ging liggen. Baldo strekte zijn voorpoten en legde met een zucht zijn kop erop. Een paar tellen later was hij in dromenland. Ka-rèl hoorde het gestommel glimlachend aan. Even later volgde hij Baldo’s voorbeeld en was ook Ka-rèl weer in diepe slaap.

Jettor was de eerste die opstond. De eerste stappen die hij ’s morgens maakte waren altijd wankel. Zijn stijve spieren moesten langzaam in beweging komen. Voor Jettor was het al zo gewoon geworden dat hij zich er niet meer aan ergerde. Het hoorde bij het ouder worden. Rustig, zonder de anderen wakker te maken, opende hij de boerderijdeur en liep de koude ochtend in. Het zou wel weer wennen worden om in de open lucht te slapen. Binnen in de boerderij was het behaaglijk warm vergeleken met de kille en klamme ochtend. Jettor hoopte dat de God van het licht snel door de wolken zouden heen breken.

“Hallo Jettor!”, hoorde hij de stem van Warda roepen. Hij draaide zich om en zag de hele familie al aan komen lopen. “We dachten dat jullie vroeg wilden vertrekken, en dat mogen we natuurlijk niet missen!”

“We zullen die slaapkoppen wel eens wekken!”, sprak Sardannela, “Kom kinderen, we gaan naar binnen!” Ze had de woorden nog niet uitgesproken of gillend renden de kinderen de boerderij in.

Jettor en Warda liepen naar het water. Bij de boomstamkano bleven ze staan. “Wat zei Ka-rèl?”, fluisterde Jettor geheimzinnig.

“Niet zoveel, hij werd er verlegen van. Hij ...”. Midden in de zin hield Warda ineens op. “Goedemorgen Ka-rèl.”

Ka-rèl groette de beide mannen terug en dook vervolgens de rivier in. Jettor en Warda liepen hoofdschuddend terug naar de boerderij. Ze zochten toch maar liever de warmte van het vuur op dan dat ze het voorbeeld van Ka-rèl volgden.

Binnenin brandde het vuur en stond de thee al voor Jettor ingeschonken. De geur van meelkoeken drong zijn neusgaten binnen.

“Vanmorgen hebben we hele speciale meelkoeken”, sprak Trel: “Ik heb er eerst eentje half gaar gebakken en toen een tweede. Deze beide heb ik op elkaar gelegd en er zure room tussen gesmeerd. Daarna zijn ze afgebakken, ik ben benieuwd wat je er van vind!”

Eigenlijk wist Jettor het antwoord wel al. De anderen waren doodstil, ze zaten te smullen van hun meelkoek. Hij zag dat Trel zijn pannenkoek, want zo zag het eruit, van de kooksteen

haalde en deze op een houten bord legde. De geur was voortreffelijk maar de smaak was nog beter!

Het duurde slechts even en toen was de maaltijd voorbij, de meelkoeken vulden hun magen direct. De kinderen probeerden Baldo nog een meelkoek te voeren, alsof ze wilden zeggen: “Blijf nog even!” Maar hun lieve vriend weigerde, hij stond op en keek Ka-rèl aan. “Je hebt gelijk, we moeten gaan!”

Zwijgend stonden de mensen op. Jettor, Yolinde en Ka-rèl pakten hun laatste spulletjes en liepen toen naar buiten. De eerste Godenstralen braken door.

“Een goed teken!”, dacht Jettor: “De God van de reizigers is met ons.”

Yolinde had de hele ochtend nog nauwelijks gesproken. Het was Trel wel opgevallen, maar ze dacht dat het beter was om er maar niets van te zeggen. Nu ze naast Yolinde liep pakte ze haar arm vast en streekte de blote huid. Yolinde was Trel een beetje als haar moeder gaan zien.

Tranen stroomden uit haar ogen, zo erg zelfs dat Trel ook spontaan begon te huilen. De meisjes die zagen dat hun moeder verdriet had, drukten zich stevig tegen haar aan.

“Mama,mama, niet huile...”.

Yolinde en Trel zagen door hun tranen heen de lieve kleine meisjes en moesten spontaan lachen. “Oké, geen flauwekul meer, het vertrek is niet voor eeuwig. Jullie komen hier toch weer langs en dan verwacht ik dat jullie zeker een paar dagen blijven!”

“Dat doen we Trel, dat beloof ik je!”

Aan de oever van de rivier werd uitgebreid afscheid genomen. Door alles wat ze meegemaakt hadden, waren de families en de reizigers vrienden voor het leven geworden. Als ooit iemand hulp nodig had dan stonden er een heleboel handen klaar om te helpen.

Ka-rèl riep Baldo bij zich. Hij zakte door zijn knieën en pakte de kop van de hond vast. Altijd als er iets serieus uitgelegd moest worden dan deed Ka-rèl het op deze wijze. Voor Baldo was de ernst direct duidelijk. Hij vertelde de wolfshond wat ze vandaag gingen doen en vroeg of de hond mee wilde varen of langs de oever wilde volgen.

“Woef”, klonk het terwijl Ka-rèl opstond. “Baldo wil vandaag niet meevaren”, vertaalde de jongeman. Niemand lachte om deze uitleg, ze wisten dat Ka-rèl en Baldo elkaar op een hele speciale wijze begrepen.

Jettor duwde de boomstamkano verder in het water. Yolinde stapte als eerste in en liep voorzichtig naar haar plek voorin de kano. Jettor ging in het midden op het plankje zitten. Ka-rèl legde zijn boog en pijlen aan boord en duwde de boomstamkano van de wal af. Behendig sprong hij aan boord.

De drie reizigers pakten hun peddels en begonnen langzaam de kano met de voorsteven in de stroom te draaien.

“Mogen de Goden jullie beschermen!”, sprak Jettor vanuit de boomstamkano.

Geconcentreerd begon het drietal te peddelen. Het was even wennen met de nieuwe peddels en de planken aan de zijkant, maar de kano gleed ondanks de stroming makkelijk door het water. Het drietal werd nagestaard door een groep bezorgde mensen. “Ik denk dat jullie de hulp van de Goden beter kunnen gebruiken!”, mompelde Maltier.

“Wat zeg je?”, vroeg Trel.

“Niets liefje, ik mompelde maar wat!”, zei Maltier met een bezorgde blik in zijn ogen.

“Vaarwel vrienden, tot ooit!”

Trel keek achterom en zag dezelfde blik in de ogen van Warda. Ze werd er niet geruster op.

“Woef, woef, woef!”

Opzij van de groep stond Baldo. De hond sprong onder het geblaf omhoog. Het was zijn afscheidsgroet. Hij draaide zich om en spurtte langs het water zijn vrienden achterna.